

Raf Seys

Edward Vlietinck

Geschiedschrijver
van het oude Oostende

EDWARD VLIETINCK
Geschiedschrijver van het oude Oostende

Raf Seys

120130

Edward Vlietinck

Geschiedschrijver
van het oude Oostende

Uitgave
DE PLATE — OOSTENDE
1972

18. VIII. 1975

(IL)

In het „Lectuur-Repertorium ” (1954) wordt van Mr. Edward Vlietinck gezegd dat deze autodidact een „gezaghebbende rechtsgeleerde en journalist ” was. Dat was hij inderdaad, maar nog meer : hij was ook een verdienstelijk schrijver van historische werken over onze kuststreek en werkte bovendien mee, ook al eens als taalkundige, aan Gezelles „Rond den Heerd ” en „Biekorf ”.

Hij werd geboren te Oostende op 16 maart 1864 uit een nederig gezin dat niet over de middelen beschikte om hem hoge studies te laten doen. Op het O.-L.-Vrouwecollege van zijn geboortestad trad reeds, naast zijn belangstelling voor vreemde talen, zijn vorsersgeest te voorschijn. Alhoewel eerder klein en tenger van gestalte, schuilde in hem een sterke wil tot slagen in het leven. De Oostendse auteur Ary Sleeks koesterde voor hem een warme belangstelling : een van zijn heemkundige werken, „Oude Oostendse straten en gebouwen ” (1960), heeft hij „Piëteitsvol aan wijlen Edward Vlietinck, de Oostendse geschiedkundige, opgedragen ” ; ook had hij het inzicht in zijn gepland boek over belangrijke Oostendse figuren een bijdrage aan hem te wijden en wilde hij het stadsbestuur ertoe bewegen Vlietincks naam aan een Oostendse straat te verbinden. Die laatste idee was overigens niet nieuw : reeds in 1937 werd door het blad „De Duinengalm ” een schuchtere suggestie in die zin gedaan. Sleeks werd niet meer de

tijd gegund om zijn goede bedoelingen in werkelijkheid om te zetten, maar in zijn nagelaten documentatie vonden wij toch een papiertje met de aanloop van de bedoelde bijdrage, waarin o.m. staat : „Edward Vlietinck werd alvast niet met de helm geboren. Integendeel scheen hij, zoniet door een soort fatum gemerkt, dan toch door een koppig aanhoudende onspoed vervolgd, in de loop van het eerste deel van zijn leven althans ”. Persknipsels uit 1937, het jaar van Vlietincks overlijden, maken ons duidelijk wat Sleeks met die „ onspoed ” bedoelde.

Op 24-jarige leeftijd landde Vlietinck op het gemeentehuis van Nieuwpoort aan om het archief te catalogiseren. Hij had namelijk een aanstelling als rijksarchivaris aan de regering aangevraagd. De regering liet hem weten dat hij eerst het bewijs moest leveren archiefwerk aan te kunnen. Van november 1888 tot november 1889 zat hij er in de archievenzaal om de bundels 2 tot en met 7, getiteld „ Charters van Nieuwpoort ”, te rangschikken. Wanneer het werk klaar was, poogde hij het met staatstussenkomst gedrukt te krijgen. De regering berichtte hem dat zijn werk in het Frans vertaald moest worden, daar het Vlaams geen wereldtaal was en het werk als zodanig niet voor iedereen bruikbaar zou kunnen zijn. Vlietinck antwoordde kordaat dat het werk gesproken was uit Vlaamse oorkonden, op Vlaamse bodem, dat het daarom in het Vlaams

geschreven werd en ook aldus moest gedrukt worden. Het werk werd geweigerd en het baantje van rijksarchivaris werd dan maar „aan een andere meer plooibare ruggraat toebedeeld”. (Het persknipsel, waaruit deze gegevens geput werden, komt uit de „De Toekomst”, Katholiek weekblad voor Veurne-Nieuwpoort-Diksmuide; het is ondertekend: L.V.H. en C.D., maar er komt geen datering op voor.)

Ook „Le Littoral” (9 okt. 1937) deelt wat mee over Vlietincks „onspoed”: „Quand, à cette époque, il postula la place de bibliothécaire de sa ville natale, l'administration communale, homogène libérale, préféra nommer une vague créature du parti ne connaissant même pas le flamand. M. Vlietinck était catholique et ancien élève du Collège Notre Dame, et cela suffisait pour écarter celui qui devait publier l'histoire d'Ostende dont il avait compulsé avec tant de sagacité les archives éparpillées.”

„Die tegenslag kon hem niet breken”, schrijft „De Toekomst” verder. Inderdaad, hij legde zich toe op de studie der rechten en behaalde te Gent voor de middenjury het diploma van doctor in de rechten. Hij ging zich als advocaat vestigen in het Antwerpse, waar hij ook bijzitter werd bij de Werkrechtersraad en waar hij, te Berchem, na een kortstondige ziekte, op 2 oktober 1937, in de leeftijd van 73 jaar overleed.

Bij zijn graf zei de heer Noydens, voorzitter van het Arbeidsgerecht, o.m.: „Hij was een

wroeter, in de volle zin van het woord (en dit zal zeker niet in de ongunstige betekenis ervan bedoeld geworden zijn), en zijn opgestelde vonnissen zijn pareltjes van rechtskunde. Zijn ambt vervulde hij gedurende 25 jaar en het mag gezegd worden : binnenkort zou zijn zilveren ambtsjubileum gevierd worden. " — En op de eerste zitting na zijn overlijden zei Griffier Geysen : „Wij die dagelijks, sinds vijftientig jaar met hem in voeling waren, en stap voor stap zijn werkzaamheden konden volgen, weten best hoe zijn steeds wakkere geest geen rust vond, alvorens hij aan elk geschil, hoe klein ook in werkelijkheid de waarde ervan scheen, de oplossing had verstrekt, die de toepassing der principes van het recht, samen met de meest verlichte billijkheid, vereisten. Geen opzoeking was hem te lastig om deze ideale oplossing te erlangen... " Hij zei verder ook nog : „In dit opzicht is de degelijkheid van het vonnisvellend werk van Mr. Vlietinck des te meer onze waardering waardig, daar om reden van de toestand van zijn ogen, het onderzoek der zaken en der bundels van hem meer dan van ieder ander, een fysische inspanning vergde... ". Uit nog tal van andere aantekeningen blijkt dat Mr. Vlietinck op de balie een vriend en een raadgever was die door eenieder werkelijk geëerd en geliefd werd.

De bedrijvigheid van Edward Vlietinck beperkte zich echter niet bij de door diep plichtsbesef gekenmerkte vervulling van zijn ambt van

rechtskundig bijzitter en advocaat. Van meet af aan nam hij in het Antwerpse een vooraanstaande plaats in in het wetenschappelijke en politieke leven. Hij was een tijdlang gemeenteraadslid in zijn woonplaats Berchem en maakte deel uit van verschillende groeperingen der katholieke partij, die in hem een overtuigd en moedig verdediger vond. Verder vond zijn vorsende geest op het gebied van historische opzoekingen en ook op dit van het internationaal recht een ruim arbeidsveld : de werken, vlugschriften en artikels door hem op dit gebied geleverd, zijn menigvuldig en merkwaardig. Zijn leven lang was en bleef hij een onvermoeid student die, nog eens door zelfstudie, verscheidene vreemde talen aanleerde : na het Latijn en het Grieks, heel wat andere, met een voorkeur voor de Noordse.

De „Gazet van Antwerpen ” schrijft over zijn bedrijvigheid als journalist : „ In de journalistieke middens was hij geen onbekende. Ten tijde van „ La Presse ”, die door de maatschappij „ De Vlijt ” werd uitgegeven, was hij een van de meest gewaardeerde opstellers van dit blad en specialiseerde hij zich vooral in de buitenlandse aangelegenheden. Na de oorlog ging hij als overzichtschrjver voor het buitenland naar „ La Métropole ” over, een functie welke hij gedurende jaren met veel opmerkzaamheid vervulde. De band met „ De Vlijt ” verbrak hij nooit : hij bleef steeds een trouwe vriend van den huize en menigmaal zond hij naar de „ Gazet

van Antwerpen " bijdragen, waarvan de laatste pas enkele dagen voor zijn dood verscheen ". In „ Het Handelsblad van Antwerpen " is over zijn journalistieke bedrijvigheid nog het volgende te lezen : „ Aan al de katholieke dagbladen der stad heeft hij meegewerkt, 't zij als bestendig medewerker, 't zij door menigvuldige zijner pennevruchten. Zijn alzijdige kennissen lieten hem toe te schrijven over de meest uiteenlopende onderwerpen en wat hij schreef droeg steeds de stempel van zijn alomvattend weten en kennen. " We citeren in dit verband nog eens de „ Gazet van Antwerpen " : „ In de persorganismen stond hij hoog aangeschreven en zijn juridische tussenkomsten op de perscongressen vooral, werden zeer op prijs gesteld. " en nog eens „ Het Handelsblad van Antwerpen ", waar het gaat over zijn leraarsfunctie aan de journalistenschool : „ Zijn lessen in de school voor journalisten tellen onder de beste die er gegeven werden. "

Naast de reeds genoemde „ La Presse " en „ La Métropole ", „ Gazet van Antwerpen " en „ Het Antwerps Handelsblad ", „ Rond den Heerd " en „ Biekorf ", werkte hij nog mee aan tal van andere literaire, wetenschappelijke en juridische bladen : „ Dietsche Warande ", „ Belfort ", „ Ons volk ontwaakt ", „ Concordia ", „ Hoger Leven ", „ Revue de Droit International et de Législation comparée ", „ Revue Générale ", „ Revue Néo-Scolastique ", „ Courrier de Bruxelles ", „ Le jeune Barreau ", „ Het

Rechtskundig Tijdschrift ", „ Het Rechtskundig Weekblad ", „ De Rechtspraak omtrent Werk- en Dienstverhuring ", „ Revue jurisprudence du Louage d'Ouvrage ". Zeker is deze opsomming ver van volledig. Niet zelden publiceerde hij onder schuilnaam, b.v. in „ La Métropole " schreef hij tussen 1919 en 1925 2.500 artikels onder pseudoniem „ Spectator ", terwijl „ Nieuw Vlaanderen " zelf verklapt : „ Weinigen hebben misschien geweten dat hij ook ijverig medewerker was aan Nieuw Vlaanderen, maar zeer bescheiden zijn interessante bijdragen slechts met zijn initialen ondertekende. Onze lezers kregen pas een paar weken geleden (dus ook al weer kort vóór zijn overlijden) enkele pareltjes herinneringen aan die andere in Vlaanderen vergrijsde strijder: dr. Eug. van Oye."

Terecht schrijft „ De Duinengalm " dat Vlietinck, ondanks zijn overplanting naar het Antwerpse, steeds „ met hart en ziel Oostendenaar gebleven " was : „ Hij heeft een prachtig werk uitgegeven over „ Het oude Oostende ", waarmee de stad bedoeld is van vóór het Spaans beleg ; en dit boek is nog altijd het enig wetenschappelijk werk dat wij over onze lokale geschiedenis bezitten. Hij publiceerde eveneens het „ Charterboek " van Oostende, waarin al de vrijheden die aan het bestuur gegeven werden, opgetekend zijn. Aan de nagedachtenis van zulk een verdienstelijk Oostendenaar zou men beter de oude Laboratoriumstraat hebben gewijd. " Van de andere kant schrijft „ De Toekomst " :

„Nieuwpoort mag er fier op gaan zulke mannen onder de werkers van zijn geschiedenis te tellen ; zijn naam zal dan ook in ere blijven en blijft vermeld op de bundels van het archief die door hem gecatalogiseerd werden. " Beide steden deden er goed aan hun waardering voor Edward Vlietinck te betuigen en laat ons hopen dat ze dit in de toekomst zullen voortdoen. Maar zijn historische belangstelling strekte zich uit over gans onze kust. In „ Rond den Heerd " publiceerde hij in deel XXIII een studie over „ Sinte Godelieve " en in deel XXV : „ Inventaris van de kerk van Nieuwpoort in 1499 " ; van „ Biekorf " was hij een der eerste medewerkers. We geven hier de artikels op die daarin betreffende onze kust verschenen : „ Aloude geplogendheden der Vlaamsche visschers " (1890), „ De Lollaarden : Liefdadigheidsgestichten te Nieuwpoort " (1891), „ Oude kinderspelen in de 16de eeuw " (1893), „ West-Vlaamsche oordnaamkunde langs de kusten " (1893), „ Uitwijking van plaatsnamen in Middeleeuwsch Vlaanderen " (1934).

Daarnaast gaf hij nog volgende historische werken in verband met de kuststreek uit : „ Geschiedkundige schets van het O.-L.-V.-kapelletje te Breedene " (1886), „ Een nachtelijke aanval te Oostende op 5 October 1572 " (1888), „ Een bladzijde uit de geschiedenis der Stad Nieuwpoort " (1889 ; bij de 400ste verjaring van de bevrijding van Nieuwpoort onder Maximiliaan van Oostenrijk), „ Walraversyde,

een gewezen visschersdorp op de Vlaamsche kust " (1889 ; verscheen voordien in „ Rond den Heerd ", jg. XXIII), „ Het oude Oostende en zijne driejarige belegering. 1601-1604 " (1897), „ Jacques Oliviers, pensionnaire d'Ostende. 1534-1590 " (1898), „ Cartulaire d'Ostende " (1910), „ Siège d'Ostende. Documents inédits concernant l'occupation de la ville d'Ostende par les troupes des Provinces-réunies et de la Reine d'Angleterre. 1584-1604 " (1901).

Nog bijdragen over de geschiedenis van Oostende verschenen in „ Annales de la Société d'Émulation de Bruges " (1898), in „ Bulletin de la Commission Royale d'Histoire " (1910) en in de „ Biographie Nationale " (delen 16 en 25).

In 1927 werkte hij mee aan het boek „ De Kust ", dat als deel V verscheen in de reeks „ Steden en landschappen ", met de bijdrage „ De geschiedenis der kust ". Naar aanleiding hiervan schreef Paul Allossery : „ Aan niemand beter kon deze bijdrage gevraagd worden. Heel zijn leven omzeggens heeft de schrijver gewijd aan opzoekingen nopens de geschiedenis der kuststreek en zijn werken over Oostende, Nieuwpoort en Raversijde mogen onder het beste gerekend worden wat we van die plaatsen hebben. " In 1933 schreef hij nog over „ Jan Tyrpyn, burgemeester van Nieuwpoort in 1489 " ; in de „ Verhandelingen van de Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding 1936 " verscheen als zijn laatste verhandeling : „ De Yden van Vlaanderen, van Duinkerke tot Sluis ".

Naast deze werken betreffende de geschiedenis van de kuststreek zijn nog volgende verhandelingen van zijn hand: „Rechtstoestand der vrouw”; „Wereldpolitiek. Macht of recht?”; „De scheidsrechterlijke beweging”; „Traité d'arbitrage anglo-américain”; „Rapprochement néerland-belge”; „Statengemeenschap of Volkerenbond. Een tegenstelling”; „Wat is wijsbegeerte der geschiedenis?”; „Le problème de la paix. Illusions et réalités”. Deze opsomming, die niet de minste volledigheid betracht, wil wijzen op de ruime politieke en wetenschappelijke belangstelling van Edward Vlietinck. Het zou een mooie en verdienstelijke opgave zijn voor een Oostendenaar of Nieuwpoortenaar zijn volledige bibliografie op te maken.

In 1967, in de 4de aflevering van de Gezellekroniek (bl. 109-113) werd de aandacht gevestigd op enige „Correspondentie Gezelle-Edward Vlietinck”, die in het bezit is van de drie dochters van de auteur te Berchem en die handelt over een aantal ongeboekte Vlaamse woorden en puristische vertalingen van Franse termen. Vlietinck koesterde een zeer grote bewondering en waardering voor de persoon en het werk van Gezelle. Zijn dochter Esther, schrijfster van een vijftiental jeugdboeken, herinnert zich hoe hij „vaak vertelde over Guido Gezelle en zijn broer Jozef die pastoor was te Stene.” In „Hoger Leven” (1 juni 1930, bl. 692-693) schreef hij een korte

bijdrage over „ Guido Gezelle. Persoonlijke herinneringen ” ; in zijn werk over „ Het oude Oostende ” citeert hij verschillende verzen van de Meester die betrekking hebben op Oostende en de Vlaamse kust en we hebben reeds de gelegenheid gehad te wijzen op zijn medewerking aan „ Rond den Heerd ” en „ Biekorf ”.

Het weekblad „ De Toekomst ” schrijft nog over Edw. Vlietinck : „ Z.H. de Paus vereerde hem met de hoge onderscheiding „ Pro Ecclesia et Pontifice ” voor zijn grote diensten aan de katholieke zaak bewezen. — Ook de Regering erkende in hem de grote werker, die voor zijn ideaal vocht, en benoemde hem tot Ridder in de Leopoldsorde en in de Kroonorde. ”

Vlietinck verdient zeker beter dan deze summiere brochure, die dan nog maar een compilatie is van wat, naar aanleiding van zijn overlijden, in wat kranten en tijdschriften over hem verscheen. Onder de leden van de heemkundige kringen „ De Plate ” te Oostende en „ Bachten de Kupe ” te Nieuwpoort moeten er zich zeker leden bevinden die bereid en bekwaam zijn om hem nauwkeurig doorheen zijn leven te volgen, de gedetailleerde lijst van zijn werken en artikels aan te leggen en daaruit dan Vlietincks juiste waarde en betekenis te bepalen. Zijn dochters zouden daarbij een uiterst belangrijke wegwijzer kunnen zijn. Wie haakt op dit voorstel in, terwijl de laatste levende bronnen de opgave kunnen vergemakkelijken, terwijl het daarvoor dus nù de tijd is ?

Deze bio-bibliografie verscheen in 1968 in *Biekorf*, het 'Westvlaams archief voor geschiedenis, oudheidkunde en folklore' (jaargang 69, nr. 1-2, blz. 43-48). E.H. A. Viaene, redacteur en beheerder van dit in 1890 door Guido Gezelle gestichte tijdschrift, schreef, 16.1.1968, aan Raf Seys over de ingestuurde '*vollaard*': Edward Vlietinck, "dat is nu juist een man die verdient bovengehaald te worden voor zijn uitstekend (en zeldzaam geworden) historisch werk, vooral over Oostende, Beleg en Cartulaire..."